

EKE HÍRLEVÉL

Egyházi Könyvtárak Egyesülése
4044 Debrecen, Kálvin tér 16.

VII. évfolyam

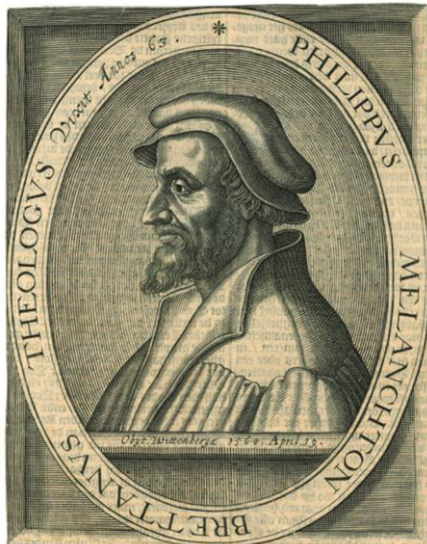
2010/1. sz.

Melanchthon és a magyarok

A Tiszántúli Református Egyházkerület

Nagykönyvtára, Debrecen

2010. február 16. – július

A humanista születésének 450. évfordulójára a Bretteni Melanchthon Akadémia *A határok legyőzése – Philipp Melanchthon európai jelentősége Wittenbergtől Erdélyig* címmel nemzetközi kiállítást szervezett. A németországi, holland, magyarországi és erdélyi összefogással létrejött utazó kiállítás 2010. február 16-án, Melanchthon születésnapján nyílt meg a Debreceni Református Kollégium Nagykönyvtára második emeleti kiállítótermében. Gáborjáni Szabó Botond gyűjteményi igazgató köszöntőjében a kiállítás kapcsolati, technikai és történeti háttéréről számolt be, hangsúlyozva, hogy a 16. századi debreceni rektorok kivétel nélkül mindnyájan Melanchthon egyetemén, Wittenbergben tanultak. Imre Mihálynak, a Debreceni Egyetem professzorának *A magyarok Melanchthon levelezésében* címmel tartott előadása várhatóan nyomtatott formában is megjelenik. A kiállítást Bölcseki Gusztáv püspök úr nyitotta meg, kiemelve, hogy az emberség, a műveltség és a kegyesség hármasa Melanchthon egész alakjából sugárzott.

A Németországban készült, több helyszínen kiállított 24 nagyméretű és látványos „rolós” molinó végigköveti a reformátor életútját születésétől és iskoláztatásától a wittenbergi egyetem

teológiai professzori székéig. Az életrajz ismertetésén túl Melanchthon európai kapcsolatainak jelentőségét hangsúlyozza: több mint tízezer levele maradt fenn, melyekben jelentős magyar vonatkozású forrásanyag is található. Angliától Lengyelorszáig a kontinens számos országából kikérték véleményét egyház- és iskolaszervezési kérdésekben, valamint válaszaikban szállították számára az aktuális híreket.

Melanchthon latin, görög, etika, retorika, dialektika és történelem tankönyveit hasonlóan széles körben alkalmazták. Műveinek nemzeti nyelvű fordításait századokon keresztül használták az oktatásban, mellyel szerzőjük kiemelte nem csak a „Praeceptor Germaniae” (Németország tanítómestere), de a „Praeceptor Europae” (Európa tanítómestere) címet is. A molinók alapján feleleveníthetjük a korszak fontosabb egyháztörténelmi eseményeit és a korabeli viszonyok között Luther és munkatársa, Melanchthon teológiai nézeteit is.

Melanchthon haláláig, 1560-ig 442 magyarországi hallgatója volt a wittenbergi egyetemnek, a század végéig pedig ezernél is több. A wittenbergi magyar bursa 1555-től évtizedeken át működött a diákok önszervező- és önképző-, valamint az egyetemmel való kapcsolattartás testületeként. Tagjai között a kálvini reformáció majdani képviselői domináltak, maga Melius Juhász is vezető szerepet játszott. A coetus kézíratos névsora szintén megtekinthető, a wittenbergi mintára szerveződő debreceni kollégium 17. század közepén másolt törvényeiben pedig lépten-nyomon hivatkoznak a német egyetem törvényeire.

A kiállítás az eredeti koncepcióhoz képest némiképpen átalakult. Az új cím – *Melanchthon és a magyarok* – utal rá, hogy a rendezés során Melanchthon magyarországi és főként debreceni kapcsolataira helyezték a hangsúlyt. A molinókat a kollégiumi Nagykönyvtár régi könyves és kézíratos gyűjteményéből válogatott mintegy félszáz kötetrel egészítettük ki. Megtalálható közöttük Kálvin *Institutió*jának Melanchthon és Luther arcképével díszített wittenbergi bőrkötései, Cicero és Erasmus művei és Melanchthon számos műve között például a levelezés-gyűjteménye. Szakmai szemmel nézve a legérdekesebbek Melanchthon korábban említett tankönyv-kiadásainak debreceni diákok által agyonjegyzetelt- és szétolvasott példányai. A bennük található régi tékaajlások a kiállított 18. század eleji könyvtári katalógusok lapjain jól azonosíthatóan szerepelnek.

Kiemelkedő helyet foglalnak el a teremben a jelentősebb magyarországi Melanchthon-tanítványoknak – Sylvester Jánosnak, Dévai Mátyásnak, Melius Juhász Péternek, Károlyi Péternek és Molnár Gergelynek – a Nagykönyvtár Régi Magyar Nyomtatványtárából kiemelt műveit bemutató tárlók.

Oláh Róbert